

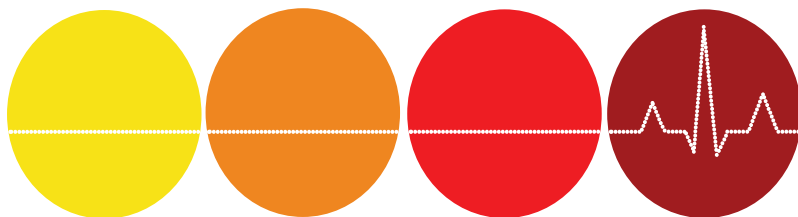
PATIËNTEN
INFORMATIE

Partner
UZ
Gent

Algemeen Ziekenhuis Lokeren

Borstonderzoek mammografie

Afspraak

Jouw afspraak is op / / om uur

Ben je verhinderd? Bel de dienst medische beeldvorming voor een nieuwe afspraak, zo kan iemand anders in jouw plaats worden geholpen.
Telefoon: 09 340 81 71.

Het secretariaat is geopend:

- maandag tot vrijdag van 8.00 tot 20.00 uur
- zaterdag van 9.30 tot 12.30 uur
- gesloten op zon- en feestdagen

Als je een aanwezigheidsattest nodig hebt voor jouw werkgever of de school, dan kan je dit vragen aan de onthaalbalie van de dienst medische beeldvorming.

Wat is een mammografie

Een mammografie is een onderzoek van de borsten, door middel van röntgenstralen. Hiervoor wordt speciale apparatuur gebruikt die een zo precies mogelijk beeld moet opleveren met een minimum aan stralen. De techniek wordt veel gebruikt voor het opsporen en de diagnose van borstkanker, van tumoren en cysten van de borstklier.

Maar, waarom wordt een mammografie uitgevoerd? Hoe gaat het onderzoek in zijn werk? Is het onderzoek pijnlijk en zijn er ook risico's aan verbonden? Deze informatiefolder geeft een antwoord op al deze vragen.

Wij vragen je om deze folder aandachtig te lezen. Heb je na het lezen van deze informatie nog vragen of wens je bijkomende inlichtingen, stel die dan gerust aan de arts of verpleegkundige. Je kan ook terecht bij de dienst medische beeldvorming op het nummer 09 340 81 71.

Belangrijk te weten

Voor een **diagnostische mammografie** (en/of een echografie van de borsten) is altijd een verwijsbrief (medisch voorschrift) van de huisarts of behandelende arts noodzakelijk. Hierdoor krijgt de radioloog essentiële informatie om het onderzoek aan te passen aan jouw noden. We vragen je dit formulier zeker mee te brengen op de dag van het onderzoek. Zo niet, kan het onderzoek in jouw eigen belang verplaatst worden.

Voor een **screeningsmammografie** breng je zeker de ontvangen uitnodigingbrief van het Centrum voor Kankeropsporing (CvKO) mee, of een voorschrift van een arts voor een screeningsmammografie.

Familie of andere begeleiders kunnen je vergezellen tot aan de ingang van de onderzoekszaal. Ze kunnen op jou wachten in de wachtruimte. Alleen professionele begeleiders en begeleiders van kinderen worden, met de nodige voorzorgsmaatregelen, toegelaten in de onderzoekszaal.

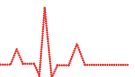
Aanmelden en inschrijven

De dag van het onderzoek dien je je eerst in te schrijven aan de onthaalbalie van het ziekenhuis. Je kan hiervoor ook gebruik maken van de **inschrijvingskiosk** naast de onthaalbalie. Een elektronische aanmelding gaat snel en eenvoudig. Steek je elektronische identiteitskaart in de kaartlezer en volg de instructies op het scherm. Aan de balie of via de automaat krijg je klevers. Met deze klevers ga je naar de onthaalbalie van de dienst medische beeldvorming.

De dienst medische beeldvorming is gelegen op het gelijkvloers. Je zal merken dat onze dienst twee gangen heeft: één voor ambulante patiënten en één voor gehospitaliseerde patiënten. Naargelang het soort onderzoek zijn er verschillende wachtruimten. Een medisch secretariaatsmedewerker zal je op basis van jouw klevers en de verwijfsbrief inschrijven op de dienst medische beeldvorming en je de correcte wachtruimte aanduiden, waar je kan plaatsnemen in afwachting van de uitvoering van je onderzoek.

Wachttijden

Voor een vlot verloop van het onderzoek, vragen we je om **15 minuten op voorhand** aanwezig te zijn. We doen ons best om het onderzoek op het afgesproken tijdstip uit te voeren. Toch is een beperkte wachttijd altijd mogelijk, bijvoorbeeld omdat er voorrang gegeven wordt aan spoedgevallen. Wachten is niet fijn, maar soms noodzakelijk om je een uitstekende zorg en een kwaliteitsvolle dienstverlening te kunnen geven.

Waarom wordt een mammografie uitgevoerd?

Door de verschillende structuren in de borst (klier- en vetweefsel) zichtbaar te maken kunnen zelfs heel kleine tumoren in een vroeg stadium worden ontdekt. Een mammografie maakt het dus mogelijk onregelmatigheden aan het licht te brengen, nog voor ze met de hand voelbaar zijn. Bij een voelbare afwijking (knobbeltje) kan een mammografie informatie geven over het goed- of kwaadaardig karakter van het letsel.

Er bestaan op onze dienst drie types mammografie-onderzoeken:

- diagnostische mammografie
- screeningsmammografie
- interventionele mammografie/echografie:
- tru-cut biopsie onder echografie
- harpoenmarkage

Diagnostische mammografie

Wanneer je klachten hebt of een verandering aan een borst opmerkt, wordt gewoonlijk een diagnostische mammografie aangeraden door je arts of gynaecoloog. Bedoeling is de klachten te verklaren en alle vermoedens uit te sluiten. Meestal gaat het om een knobbeltje, verharding of zwelling. Ook pijnklachten of roodheid kunnen redenen zijn om een diagnostische mammografie uit te voeren.

Een diagnostische mammografie kan ook worden aangeraden als bijkomend onderzoek na een afwijkende screeningsmammografie. Daarbij wordt een specifiek deel van de borst in beeld gebracht en nauwkeurig onderzocht.

Een diagnostische mammografie wordt veelal aangevuld met een echografie van de borsten. Bij het vermoeden van een borstafwijking kan een borstpunctie of biopsie worden uitgevoerd, waarbij een stukje van de abnormale zone onder de microscoop wordt onderzocht.

Screeningsmammografie

Vrouwen van 50 tot en met 69 jaar kunnen in Vlaanderen om de twee jaar, zonder kosten, deelnemen aan een screeningsprogramma: het 'Vlaams Bevolkingsonderzoek Borstkanker'.

De dienst medische beeldvorming van het AZ Lokeren is een door de Vlaamse overheid erkend screeningcentrum voor borstkankeronderzoek (mammografische eenheid) en werkt samen met het Centrum voor Kankeropsporing (CvKO) in Gent.

Een screeningsmammografie is een louter preventief onderzoek, dat toelaat om borstkanker in een vroeg stadium te ontdekken, nog voordat je klachten hebt of een verandering aan een borst opmerkt. Als borstkanker tijdig wordt ontdekt, is de kans op een succesvolle behandeling en genezing groter. Een screeningsmammografie brengt beide borsten volledig in beeld.

Deelnemen aan het screeningsprogramma kan op twee manieren:

- Vrouwen in de leeftijdsgroep van 50 tot en met 69 jaar ontvangen thuis een uitnodigingsbrief van het CvKO voor een gratis screeningsmammografie. Je kan deze afspraak verplaatsen wanneer de voorgestelde datum je niet past of annuleren wanneer je recent (minder dan twee jaar geleden) een screeningsmammografie hebt gehad. Je kunt deelnemen vanaf 1 januari van het jaar waarin je 50 jaar wordt tot en met 31 december van het jaar waarin je 69 jaar wordt.
- Als je aan het leeftijds criterium beantwoordt en je hebt geen uitnodigingsbrief ontvangen van het CvKO, kan je huisarts of gynaecoloog een aanvraag voor je schrijven.

Het 'Bevolkingsonderzoek Borstkanker' is bestemd voor vrouwen van 50 tot en met 69 jaar. De Vlaamse overheid volgt hiermee de Europese aanbevelingen. Daar zijn goede redenen voor. Voor jongere vrouwen is een screeningsmammografie om verschillende redenen minder geschikt voor vroegtijdige opsporing van borstkanker. Dat je jonger bent dan 50 betekent natuurlijk niet dat je geen borstkanker kunt krijgen. Heb je klachten of ontdek je veranderingen aan een borst, neem dan zeker contact op met je arts. Voor vrouwen ouder dan 69 is nog niet

wetenschappelijk aangetoond dat de voordelen van een screening opwegen tegen de nadelen. Dat is de reden waarom de Europese richtlijnen de bovengrens voor het bevolkingsonderzoek op 69 jaar vastleggen. Ben je ouder, vraag dan aan je huisarts of het in jouw geval nog aangewezen is om je toch nog tweejaarlijks te laten screenen. Dit valt dan buiten het 'Bevolkingsonderzoek Borstkanker' en is dan ook niet gratis. Je betaalt het remgeld. Ben je jonger dan 50 of ouder dan 69? Blijf waakzaam en stap naar je arts als je symptomen of klachten hebt die op borstkanker kunnen wijzen.

Ook mannen kunnen borstkanker krijgen, maar dat gebeurt veel minder vaak. Voor elke man met borstkanker zijn er 100 vrouwen met borstkanker.

Minstens twee radiologen beoordelen je screeningsmammografie, onafhankelijk van elkaar. De tweede weet dus niet hoe de eerste de röntgenfoto's van je borsten heeft beoordeeld. Zo wordt de kans op een correcte beoordeling meteen groter.

- De eerste beoordeling gebeurt door een radioloog van het AZ Lokeren (eerste lezing).
- De tweede beoordeling gebeurt door een radioloog van het CvKO (tweede lezing). Als hun beoordelingen niet overeenkomen, bekijkt nog een derde radioloog de foto's (derde lezing).

Deze aanpak verhoogt de kwaliteit van het bevolkingsonderzoek en zorgt er voor dat ongeveer 15 % meer borstkankers vroegtijdig worden ontdekt.

In het kader van het gratis screeningsprogramma is het niet toegelaten om aanvullend bij de mammografie een echografie van de borsten uit te voeren.

Interventionel e mammografie

Als een afwijking in de borst gezien werd op de mammografie (en/of echografie), kan beslist worden bijkomend onderzoek uit te voeren. Dat betekent niet onmiddellijk dat het om borstkanker gaat. In de meeste gevallen is de afwijking goedaardig.

Tru-cut biopsie onder echografie

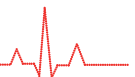
Bij Tru-cut biopsie wordt na lokale anesthesie een fijne naald in een letsel ingevoerd en worden enkele stukjes weefsel (cilinders) weggenomen om zekerheid te krijgen over de diagnose. Om het letsel te visualiseren wordt meestal gebruik gemaakt van echografie. Er worden gemiddeld twee tot vijf cilinders afgenomen. Deze worden onmiddellijk opgestuurd naar de anatomo-patholoog, die het weefsel onderzoekt naar de aanwezigheid van goedaardige of kwaadaardige afwijkingen. Soms wordt een markageclip in de punctieplaats achtergelaten. Zo kan men nadien zien waar de biopsie gebeurd is. Het onderzoek duurt ongeveer 20 tot 30 minuten.

Harpoenmarkage

Dit onderzoek wordt uitgevoerd wanneer een tumorale letsel klinisch moeilijk of niet te lokaliseren (te voelen) is, als voorbereiding op een borstoperatie. De markering gebeurt door middel van het inbrengen van een speciale naald (harpoennaald). Door die naald zit een fijn metaal draadje die door het letsel wordt gebracht. De naald wordt teruggetrokken en het metaal draadje blijft ter plaatse. Zo kan de chirurg het letsel in de borst lokaliseren en verwijderen. Er zijn 2 manieren om het onderzoek uit te voeren:

- Wanneer het letsel echografisch zichtbaar is, wordt het onderzoek onder echografie verricht. Meestal gebeurt de procedure volgens deze techniek.
- Wanneer het letsel niet zichtbaar is onder echografie, kan deze procedure ook doorgaan onder stereotaxie (stereotactische harpoenmarkage). Dit is met behulp van mammografie.

Het onderzoek duurt ongeveer 20-30 minuten.

De voorbereiding

Er is geen specifieke voorbereiding nodig voor een mammografie. Je moet niet nuchter zijn. Een verpleegkundige komt je uit de wachtzaal halen en zal je naar de kleedkamer van de onderzoekszaal begeleiden. Je ontbloot het bovenlichaam. Dan ga je de onderzoeksruimte binnen.

Hoe verloopt een mammografie?

Een mammografie wordt uitsluitend uitgevoerd door een vrouwelijke verpleegkundige die hiervoor speciaal is opgeleid. Van elke borst worden twee röntgenfoto's gemaakt: een horizontale boven-onderopname (cranio-caudaal) en een diagonale schuine opname (oblique). Hiervoor ga je met je bovenlichaam voor het röntgenapparaat staan.

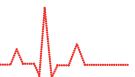
Tijdens het nemen van de mammografie wordt je borst door de verpleegkundige tussen twee platen gelegd en kort aangedrukt. Dat is nodig om met een beperkte dosis straling toch voldoende scherpe foto's te maken. Het samendrukken van een borst kan onaangenaam of zelfs pijnlijk zijn. Tijdens de opnamen houdt de verpleegkundige je vanachter een loodscherm goed in de gaten en geeft instructies. Volg goed de instructies van de verpleegkundige, een goede positionering is nodig om de volledige borst te visualiseren (diepere zones tegen de borstkas en ook de okselholte). Het onderzoek duurt ongeveer 15 minuten.

Aansluitend op de diagnostische mammografie wordt (vrijwel) steeds een aanvullende echografie van de borsten uitgevoerd.

Opgelet, een screeningsmammografie, aangemoedigd vanuit het Vlaams Bevolkingsonderzoek wordt niet aangevuld met een echografie.

Een echografie van de borsten is een pijnloos onderzoek waarbij geluidsgolven worden gebruikt om in het lichaam te kijken. Echografie is onschadelijk. De combinatie van een mammografie en een echografie geeft meer informatie over de borsten dan mammografie alleen. Mammografie kan geen onderscheid maken tussen een cyste (holte gevuld met vocht) en een vaste knobbel, echografie kan dat wel. Vaak wordt er tijdens de echografie ook gebruik gemaakt van echo-doppler. Hiermee kan de doorbloeding van een letsel beoordeeld worden. Het onderzoek duurt ongeveer 10 minuten.

Aanvullend met echografie zal de totale onderzoekstijd ongeveer 30 minuten zijn. Tussen de mammografie en de echografie zal je mogelijks even moeten wachten.

Waarop moet je letten?

- Meld bij het maken van de afspraak én aan de verpleegkundige vóór de start van het onderzoek als je (mogelijks) zwanger bent.
- Het is nuttig het onderzoek in te plannen tussen dag 4 en 12 na het begin van de menstruatie (dan is de borstklier minder gespannen en minder gevoelig, en ook beter beoordeelbaar). Deze regel vervalt na de menopauze.
- Ook bij aanwezigheid van borstprothesen kan een mammografie uitgevoerd worden. Meld dit wel op voorhand aan de verpleegkundige.
- Verwittig de verpleegkundige die de mammografie uitvoert indien je een hormonale therapie volgt. Hormonen kunnen de dichtheid van het borstweefsel beïnvloeden.
- Voor het onderzoek kan je best geen bodylotion, crème of poeder op het bovenlichaam of onder de armen gebruiken. Deze kunnen de kwaliteit van het onderzoek beïnvloeden, waardoor de röntgenfoto's niet goed beoordeeld kunnen worden. Deodorant en/of parfum zijn geen probleem.
- Omdat je bij een mammografie het bovenlijf moet blootmaken, draag je best een blouse of een pull die je gemakkelijk kan uittrekken.
- Indien je angstig bent voor het onderzoek of al een slechte ervaring hebt gehad, meld dit dan aan de verpleegkundige zodat ze je optimaal kan begeleiden.
- Indien je klachten hebt of vermoedt dat er op een bepaalde plek iets niet pluis is, meldt dit dan zeker aan de verpleegkundige.

Bij twijfel of vragen kan je altijd terecht bij jouw behandelende arts.

En na het onderzoek

Als het onderzoek klaar is ga je terug naar de kleedruimte om je aan te kleden. Je mag dan vertrekken. Er is geen nazorg nodig na een mammografie (en/of een echografie van de borsten).

Wat zijn de bijwerkingen en de risico's?

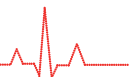
Een mammografie is een röntgenonderzoek. Het krijgen van röntgenstralen kan angst opwekken. Nochtans krijgen we dagelijks straling uit onze omgeving (natuurlijke achtergrondstraling). De dosis röntgenstraling die nodig is voor een mammografie, is zeer gering. De kans op nadelige effecten, als gevolg van de stralingsdosis die je als patiënt krijgt, is klein. De stralingsdosis is dan ook geen reden om de mammografie niet te laten uitvoeren. Onderzoeken die niet aangewezen zijn (en dus geen meerwaarde bieden) moeten echter vermeden worden. Je kan erop rekenen dat de professionaliteit van al onze medewerkers erop gericht is de stralingsdosis tot het minimum te beperken. Onze verpleegkundigen hebben allemaal een opleiding stralingsprotectie gevolgd en de medische apparatuur beantwoordt bovendien aan de richtlijnen van het FANC (Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle) wat betreft stralingshygiëne.

Ik heb een borstprothese. Kan ik een mammografie laten nemen?

Ja. Ook als je een borstprothese hebt kun je een mammografie laten nemen. Laat de verpleegkundige wel weten dat je een prothese of implantaat hebt. Vertel er ook bij om welke soort of welk type het gaat. Er wordt dan rekening mee gehouden.

Wat bij zwangerschap?

Als je (mogelijks) zwanger bent, meld dit dan aan de verpleegkundige of de arts vóór de start van het onderzoek. Voor zwangere vrouwen kan röntgenonderzoek immers risico's met zich meebrengen. Het risico hangt af van de dosering aan röntgenstralen, de fase van de zwangerschap en de onderzochte regio. Een kind in de baarmoeder is extra gevoelig voor de nadelige gevolgen van straling, met name in de eerste paar maanden van de zwangerschap. Als er geen straling in de buurt van de baarmoeder

komt, is röntgenonderzoek meestal ongevaarlijk. In sommige gevallen stellen we het onderzoek uit of stellen we vervangende onderzoeken voor. Dit wordt steeds geval per geval beoordeeld door de radioloog. Als het onderzoek toch hoogdringend is, houden we uit voorzorg de blootstelling aan röntgenstralen zo beperkt mogelijk en draagt men zo nodig beschermingsmiddelen (loodschort).

Wanneer krijg je de resultaten?

De dienst medische beeldvorming van het AZ Lokeren werkt met PACS-technologie (Picture Archiving and Communication System). Met PACSonWEB kan je de beelden van jouw onderzoeken op een veilige manier online (via de website: <http://rx.azlokeren.be>) raadplegen. Ook je behandelende arts heeft via deze weg rechtstreeks toegang tot de beelden en verslagen van jouw onderzoeken. Je hebt hiervoor een persoonlijke code nodig die je, op vertoon van je identiteitskaart, kan opvragen bij het secretariaat van de dienst medische beeldvorming of bij je behandelende arts. Omwille van privacyredenen kan deze code niet telefonisch verstrekt worden.

De resultaten van een screeningsmammografie volgen een andere weg. De beelden van een screeningsmammografie worden door de radioloog van het AZ Lokeren geëvalueerd (eerste lezing). Vervolgens worden de beelden online doorgestuurd naar het Centrum voor Kankeropsporing (CvKO) in Gent, waar een onafhankelijke tweede radioloog (tweede lezer) de beelden opnieuw evalueert. Wanneer de beoordeling van lezer 1 en lezer 2 verschillend is, wordt een derde radioloog geraadpleegd (derde lezer). Hieruit volgt enkele weken later een definitief verslag. Daarom kan het drie tot vier weken na je screeningsmammografie duren vooraleer jij en je arts een brief ontvangen met het resultaat.

Ben je tevreden? Ben je ontevreden? Vertel het ons!

Een ziekenhuis is een zeer complexe organisatie, waar heel wat medewerkers bij betrokken zijn. Dagelijks zetten onze medewerkers zich in om jouw onderzoek veilig en zo aangenaam mogelijk te laten verlopen. Ben je tevreden, vertel het hen. Dat motiveert hen om verder te doen. Soms loopt het anders dan verwacht en heb je suggesties om het beter te doen. Vertel dat dan aan de arts, verpleegkundige of hoofdverpleegkundige. Je kan ook steeds terecht bij de ombudsdienst (tel. 0471 69 68 98 of ombudsdienst@azlokeren.be).

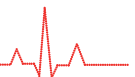
De rechten van de patiënt

Op de afdeling is een brochure beschikbaar bestemd voor de patiënt en de beroepsbeoefenaar omtrent de wet op de rechten van de patiënt en de relatie zorgverlener-patiënt.

Bijkomende informatie: **www.patiëntenrechten.be**.

Meer informatie

Heb je na het lezen van deze informatie nog vragen of wens je bijkomende inlichtingen, stel die dan gerust aan de arts of verpleegkundige. Je kan ook terecht bij de dienst medische beeldvorming op het nummer **09 340 81 71**.

Noteer hier je vragen

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

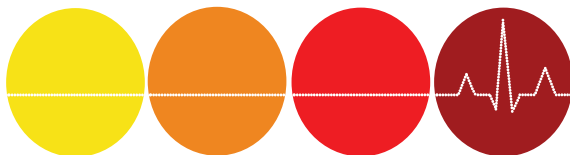
Algemeen Ziekenhuis Lokeren
Partner van het UZ Gent

Lepelstraat 2
9160 LOKEREN

Onthaal
tel. 09 340 81 11
fax 09 340 81 91

Dienst
tel.

www.azlokeren.be
info@azlokeren.be

Auteur/verantwoordelijke: team medische beeldvorming